

Investering i værdipapirer

1. Indledning

I Ringkjøbing Landbobank har vi særlig fokus på værdipapiriområdet - og det betyder bl.a., at vi har

- et FinansCenter, hvor specialister servicerer kunder med større værdipapirinvesteringer og kunder med særlige investeringsbehov.

- veluddannede rådgivere i alle bankens afdelinger - klar til at yde kompetent investeringsrådgivning.

Dermed tilgodeser vi de fleste kunders forskellige ønsker om og behov for rådgivning og handel med værdipapirer. Hvis du ikke allerede har kontakt til en af vores rådgivere vedrørende dine investeringer, er du velkommen til at kontakte nærmeste Ringkjøbing Landbobank-afdeling, som også gerne hjælper, hvis du har spørgsmål til denne beskrivelse af værdipapirinvesteringer eller til investering generelt.

Formålet med beskrivelsen er at give dig et indblik i de væsentligste forhold i forbindelse med private investorerers værdipapirinvesteringer, fx dine behov, ønsker og overvejelser som investor, de almindeligt forekommende værdipapirtyper og de risici, der knytter sig til de forskellige værdipapirtyper. Er du ikke en erfaren investor, anbefaler vi dig at læse teksten igennem i sin helhed med henblik på at få kendskab til de mere almindelige værdipapirtyper. Senere vil det være naturligt at bruge teksten som opslagsværk, når der opstår konkrete spørgsmål.

2. Hvorfor investere i værdipapirer?

Investering i værdipapirer sker oftest ud fra ønsket om et højere afkast end det, som en almindelig bankkonto normalt kan tilbyde. En fornuftig sammensat værdipapirbeholdning forventes med tiden at give et større afkast end renteaftakst på en almindelig bankkonto.

I forhold til penge på en bankkonto indebærer investering i værdipapirer muligheden for et større afkast, - men samtidig også en øget risiko for tab.

Vil du investere i værdipapirer, drejer det sig derfor om at finde en fornuftig sammensætning af din værdipapirbeholdning. Sammensætningen vil som regel bestå af obligationer, aktier og investeringsbeviser. Vi råder dig også til at sprede dine investeringer på flere værdipapirtyper og værdipapirer.

Din rådgiver er altid parat til at hjælpe med at sammensætte en værdipapirbeholdning, der passer til dine behov. Se afsnittet "Ringkjøbing Landbobanks investeringsrådgivning" bagerst i denne beskrivelse.

3. Din investeringsprofil

For du investerer, er der en række ting, du skal forholde dig til. Dem fortæller vi om her. Investeringsformål, tidshorisont, risikovillighed og investeringserfaring betegner vi samlet som din investeringsprofil. Din rådgiver tager i sin rådgivning af dig altid udgangspunkt i din investeringsprofil. Vi ønsker at give dig en optimal investeringsrådgivning, og en af forudsætningerne for det er, at du holder os løbende informeret om ændringer i din investeringsprofil.

4. Hvor mange penge ønsker du at investere?

Din formue kan være sammensat af flere forskellige elementer fx ejerbolig, pensionsopsparing og opsparing i øvrigt. Det er derfor en god idé at danne dig et overblik over, hvordan din formue er sammensat i dag, og hvordan du ønsker, den skal udvikle sig i fremtiden, fx hvor stor en formue du ønsker at have til din rådighed, når du går på pension. Her er eksempelvis restløbetiden på eventuelle realkreditlån af betydning, lige som størrelsen af din løbende pensionsopsparing har betydning for, hvordan din formue udvikler sig.

Størrelsen på din opsparing i dag har betydning for, hvilken investeringssammensætning der er den optimale for dig. Før du overvejer investering i individuelle værdipapirer, bør opsparingen være på et vist beløb, fordi der ved værdipapirhandel opkræves et minimumsgebyr pr. handel. Størrelsen af dine investeringer i forhold til dine øvrige formueforhold er også af betydning for sammensætningen af dine investeringer.

5. Formålet med dine investeringer

Formålet med dine investeringer bør være afklaret, før du investerer. Måske har du behov for en halv- eller helårlig udbetaling, eller du sparer op og investerer for at hæve pengene til et bestemt formål om fx tre år.

Måske ønsker du en stabil formueudvikling over tid, eller du ønsker at være meget aktiv - måske ligefrem spekulativ - med en del af din opsparing. Dine investeringer kan meget vel tænkes at være opdelt - eksempelvis kunne du have ét formål med din pensionsopsparing og et andet formål med din øvrige opsparing.

6. Tidshorisont

Tidshorisonten er den periode, som du regner med, at din opsparing skal være investeret i værdipapirer. Det er vigtigt, at du har taget stilling til, hvor lang tidshorisont, du har for dine investeringer. Investerer du med en kort tidshorisont, kan kursstabile værdipapirer være et alternativ til en bankkonto. Skal du fx bruge din opsparing om 2 år, har du mulighed for at investere i en obligation med 2 års løbetid. Investerer du med en lang tidshorisont, vil det være fordelagtigt at investere en del af din opsparing i lange obligationer og aktier, dvs. i mere kursfølsomme værdipapirer.

Vi anvender følgende betegnelser for tidshorisont:

- en kort tidshorisont er investeringer under 2 år
- en mellemlang tidshorisont er investeringer af 2 til 6 års varighed
- en lang tidshorisont er investeringer med over 6 års varighed.

Vi anbefaler, at din investeringshorisont er 6 år eller mere, før du overvejer investering i aktier. Vi ved af erfaring, at tidshorisonten har stor betydning for, hvilken afkastudvikling man kan observere på en værdipapirbeholdning.

På kort sigt vil en værdipapirbeholdning kunne vise relativt store udsving. Betragtes beholdningen over en 5 års periode, vil afkastet som regel vise væsentligt mindre udsving. Det kan derfor være uheldigt, hvis du har investeret din opsparing langsigtet, og det så viser sig, at du pludselig har brug for at sælge dine værdipapirer. Så kan du risikere at skulle sælge værdipapirerne med kurstab. Den tidshorisont, som dine investeringer har, vil ændre sig, alene fordi tiden går. Nærmer du dig fx det tidspunkt, hvor du planlægger at gå på pension, vil det være en god ide - i god tid forinden - at overveje, hvornår og i hvilket tempo du vil bruge af din opsparing. Din tidshorisont kan også ændre sig som følge af andre økonomiske begivenheder. Det vil derfor være en god ide, at du med passende mellemrum overvejer, om tidshorisonten på dine investeringer skal justeres.

7. Risikovillighed

Investering i aktier giver som hovedregel et højere afkast end en investering i obligationer, mens investering i obligationer normalt giver et højere afkast end at placere penge på en bankkonto. Men risikoen ved investering i aktier er højere end risikoen ved investering i obligationer, og risikoen ved at investere i obligationer er højere end risikoen ved at placere penge på en bankkonto.

Som investor vil du typisk sige ja til et højt afkast. Men spørgsmålet er, om du også kan acceptere "bagsiden af medaljen", nemlig den større risiko for at opnå et dårligt - måske ligefrem negativt - afkast. Det er meget vigtigt, at du overvejer den risiko, du ønsker at påtage dig med dine værdipapirinvesteringer. Det er herefter Ringkjøbing Landbobanks opgave, når vi rådgiver dig at finde den værdipapirsammensætning, som vi forventer, vil give dig det bedste afkast - ud fra den risiko, som du ønsker at løbe. Spredning af dine investeringer på både aktier og obligationer bidrager til at nedbringe din risiko. Det samme gør en spredning på flere forskellige aktier i forskellige lande og brancher. Investerer du eksempelvis i én eller kun ganske få aktier, vil din værdipapirbeholdning være meget følsom over for negativ kursudvikling i en enkelt aktie.

Din rådgiver kan give dig et indtryk af risikoen på din nuværende værdipapirbeholdning, men også på de værdipapirer, du måske påtænker at investere i eller omlægge til.

8. Investeringserfaring

Investeringserfaring er selvfølgelig noget, man opnår med tiden. Den erfarne værdipapirinvestor har oplevet perioder, hvor markederne har udviklet sig både positivt og negativt. Har du ikke stor erfaring med værdipapirinvestering, anbefaler vi, at du læser afsnittene om risiciene ved investering i de forskellige værdipapirtyper. Fordelen ved at trække på din rådgiver er, at du herved også trækker på bankens investeringserfaring. Vi anbefaler dig derfor at søge råd og vejledning hos din rådgiver.

9. De forskellige værdipapirtyper

Inden du investerer i værdipapirer, er det vigtigt, at du er klar over de muligheder og risici, der er forbundet med investering i de forskellige værdipapirtyper. Nedenfor kan du derfor - i relativ kort form - læse om det, der kendetegner de almindeligt handlede værdipapirtyper.

9.1. Danske obligationer

En obligation er et gældsbevis, som forpligter udstederen, fx den danske stat eller et realkreditinstitut, til at tilbagebetale obligationsgælden på en nærmere fastsat måde. Obligationer vil ofte være en naturlig bestanddel i en værdipapirbeholdning. Valg af obligation eller obligationer afhænger ikke alene af din investeringsprofil, men også af dine forventninger til renteutviklingen og din vurdering af, hvilke obligationer der aktuelt er interessante at investere i.

9.1.1. Obligationstyper

Der er en række forskellige egenskaber tilknyttet rente- og tilbagebetalingen på en obligation. Inden vi kommer ind på de forskellige obligationstyper, vil vi gennemgå en række fællestræk for alle obligationer:

- **Rentekupon**
På de fleste obligationer udbetales der renter en eller flere gange om året.
Rentebetalingens størrelse kan aflæses på obligationens nominelle rentesats. Fx udbetaler staten på obligationen "5 % Dansk Stat Stående lån 2013" en årlig nominel rente på 5 %, beregnet af den nominelle obligationsbeholdning.
- **Fastforrentede/variabelt forrentede obligationer**
De fleste obligationer er fastforrentede, hvor rentebetalingerne sker til samme rentesats i hele lånets løbetid. Der findes dog også variabelt forrentede obligationer, som er kendetegnet ved, at renten fastsættes for et halvt eller et helt år ad gangen. En obligationsinvestor kender således ikke rentekuponen for de fremtidige rentefastsættelsesperioder.
- **Udløbsdato**
På de fleste obligationer er udløbsdatoen fastlagt på forhånd, og investoren ved derfor på købstidspunktet, hvornår obligationen udløber/indfries. Den førnævnte statsobligation udløber i 2013, nærmere bestemt den 15. november 2013. Du kan se datoen for udløb i en obligationskursliste.
- **Indfrielseskurs**
Obligationer indfries almindeligvis til kurs 100, det vil sige til den nominelle værdi af obligationen.
- **Kurs**
Obligationer er en handelsvare, som handles til en pris, der kan variere i løbet af dagen, eller ændre sig fra den ene dag til den anden. Prisen på en obligation er det samme som kursen på obligationen. Hvis kursen på en obligation falder, mister obligationsejeren noget af sin værdi - men samtidig vil en lavere kurs gøre det billigere at købe obligationen.
- **Kursværdi**
Værdien af en obligationsbeholdning beregnes ved at gange den nominelle obligationsbeholdning med den aktuelle kurs. Den værdi, der fremkommer, benævnes kursværdien.
- **Den effektive rente**
En obligation har som regel en fast nominel rente. Rentebetalingen beregnes af den nominelle værdi på en obligation. Den effektive rente beregnes med udgangspunkt i anskaffelseskursen sammenholdt med obligationens fremtidige betalinger.
- **Udsteder**
Den, hvis navn fremgår af obligationsnavnet, fx den Danske Stat eller Totalkredit.
- **Geninvestering**
Vil du som obligationsinvestor sikre, at værdien samt det løbende afkast forbliver investeret i obligationer, skal du løbende geninvestere de rentebetalinger og udtrækninger, der løbende udbetales. De afdrag, som låntager tilbagebetaler, vil enten blive udbetalt som en samlet indfrielse eller som løbende udtrækninger. Disse

beløb skal også løbende geninvesteres.

- **Konverterbare/inkonverterbare obligationer**
Obligationer kan være konverterbare, hvilket betyder, at låntager har mulighed for at førtidsindfri sit obligationslån til kurs 100. Konverterbare obligationer er typisk realkreditlån udstedt som annuitetslån. Førtidig indfrielse (når realkreditlåntager konverterer deres realkreditlån) vil normalt have den uheldige konsekvens for obligationsinvestor, at pengene efterfølgende skal geninvesteres til en lavere rente. Ved køb af konverterbare obligationer er der derfor risiko for, at obligationens løbetid bliver kortere end oprindelig planlagt, på grund af førtidige indfrielse. Når konverterbare obligationer købes til en kurs over 100, vil obligationsejeren opleve, at det udbetalte rentebeløb, målt i procent af kursværdien, er mindre end den nominelle rentesats på obligationen. Inkonverterbare obligationer kan ikke indfries før tid.

Obligationer kan grundlæggende opdeles i følgende typer:

- **Stående lån**
er karakteriseret ved, at indfrielsen af samtlige udstedte obligationer sker på én gang på én bestemt dato. Obligationen har en nominel rentesats (rentekupon), som restgælden forrentes med. Renter udbetales på terminsdatoen.
Den danske stat anvender som regel stående lån som finansieringskilde. Realkreditinstitutter anvender stående lån til finansiering af bolig ejerers rentetilpasningslån, fx Totalkredits BoligXlån og Nykredits Tilpasningslån.
- **Annuitetslån**
anvendes typisk af realkreditinstitutterne og er karakteriseret ved, at låntager på obligationerne betaler en fastlagt ydelse (renter og afdrag) halv- eller kvartårligt. I starten er den faste ydelse sammensat af en stor rentebetaling og en meget lille afdragsandel. Afdragene pr. terminsdato bliver udbetalt til obligationskøber som udtrækninger. Udtrækningerne vil derfor i starten af lånets løbetid være små. Senere i obligationens levetid, når obligationsrestgælden bliver mindre, stiger afdragets andel af låntagers ydelse. Denne øgede afdragsdel betyder for obligationsinvestor, at udtrækningerne med tiden bliver større.
Annuitetslån kan udstedes som konverterbare eller inkonverterbare obligationslån. De konverterbare lån, hvor låntagerne har mulighed for at opsig sine lån førtidigt, vil ofte give en merrente i forhold til inkonverterbare obligationer. Dette skyldes usikkerheden om obligationens reelle løbetid.

I forbindelse med bestemte annuitetslån tilbyder realkreditinstitutterne afdragsfrihed. Der findes flere former for afdragsfrihed for låntagere. Afdragsfriheden betyder, at obligationskøber får tilbagebetalt sit lån (sin obligation) over længere tid. Den længere løbetid og dermed forbundne risiko resulterer i en højere rente til obligationsinvestor.

- **Seriellån**
er kendetegnet ved, at låntager betaler faste afdrag på hver terminsdato. Et 5-årigt seriellån tilbagebetales således med et afdrag på 20 % af den oprindelige hovedstol hvert år i 5 år. Låntagers rentebetalinger falder i takt hermed. Obligationinvestor vil derfor opleve, at der årligt udtrækkes (=indfries) en fast andel af obligationsbeholdningen. For at bevare obligationsbeholdningen skal der således løbende geninvesteres.
- **Indekslån**
er en særlig obligationstype, hvor hovedstolen løbende inflationsreguleres. Der findes forskellige typer indekslån, og ideen med disse lån er, at obligationsinvestor inflationssikrer sin opsparing.

9.1.2. Afkast

Afkastet ved en obligationsinvestering består af summen af

- nominel rente i perioden
- eventuelle udtrækningsgevinster/-tab
- forskellen mellem værdien i dag og købsværdien.

- 9.1.3. Obligationer som alternativ investering
Afkastet fra en investering i obligationer har historisk været langt mere stabilt end en tilsvarende investering i aktier. Afkastet fra obligationer forventes dog over en længere årrække at være lavere end ved en investering i aktier. Forholdet mellem risiko og afkast kan forbedres ved at sprede investeringen over flere typer af obligationer.
- 9.1.4. Risici
Risikoen ved investering i obligationer kan deles i to:
- Udstederrisiko
Da en obligation er et gældsbevis, er der altid en teoretisk risiko for, at debitor ikke er i stand til at opfylde den aftalte afvikling og rentebetaling. Men i realiteten er denne risiko næsten ikke eksisterende i forbindelse med de danske stats- og realkreditobligationer. Erhvervsobligationer kan være udstedt af store og velrenommerede selskaber, men kan også være udstedt af mindre solide selskaber. En række selskaber vurderes af internationale kreditvurderingsbureauer som fx Moody's og Standard & Poor's. Disse bureauer følger selskaberne og giver løbende karakterer (ratings) for selskabets kortfristede og langfristede gæld. Det anbefales at tage disse ratings med i vurderingen inden køb. Som regel giver obligationer, udstedt af selskaber med dårlige ratings, en lidt højere rente. Den højere rente er derfor en betaling for den øgede risiko på udstederen.
 - Renterisiko
Når renteniveauet i samfundet ændrer sig, ændrer den effektive rente på obligationerne sig også. Falder renten, stiger kursen på obligationerne. Stiger renten, falder kursen på obligationerne. Rentefølsomme obligationer (dvs. obligationer med lang restløbetid) vil stige/falde mere i værdi end obligationer med kort restløbetid. Risikoen på en obligation, dvs. hvor meget kursen svinger på obligationen, måles ved brug af begrebet varighed.
- 9.1.5. Omsætning
Danske obligationer noteres på NASDAQ Copenhagen.
- På NASDAQ Copenhagen er der noteret ca. 2.300 forskellige obligationer. Omsætningen er imidlertid koncentreret på relativt få obligationer. Som obligationsinvestor bør man være opmærksom på betydningen af, om en obligation omsættes meget (er likvid), eller om den omsættes meget sjældent (er illikvid). Der vil typisk være en merrente ved køb af illikvide obligationer (hvis man kan finde sælgere af disse obligationer). Merrenten afspejler imidlertid også risikoen for, at obligationsinvestor ikke kan finde købere til obligationen, den dag obligationen ønskes solgt. Vi anbefaler derfor, at investorer holder sig til de likvide obligationer.
- 9.1.6. Skattemæssige forhold
Pensionsmidler
beskattes efter lov om beskatning af pensionsafkast med en beskatningsprocent på aktuelt 15,3 %. Obligationsinvestor bør fokusere på køb af obligationer med højest mulig afkast. Investorer behøver ikke at skelne mellem fordelingen af afkastet mellem renteindtægter og kursgevinster, fordi hele afkastet beskattes med 15,3 %.
- Øvrige midler
Ved investeringer i obligationer er såvel kursgevinster som renter skattepligtige. Tab er fradragsberettigede. Gevinst og tab medregnes i kapitalindkomsten.
- 9.2. Udenlandske obligationer
Ved obligationsinvesteringer i udlandet er der yderligere risici. Der er risiko for politiske omvæltninger, lovændringer og økonomiske reformer, som kan få betydelig indflydelse på renteutviklingen i de pågældende lande. Hertil kommer valutakursrisikoen ved investeringer i en fremmed valuta. Falder den valuta, obligationen er udstedt i, vil obligationsinvestor miste værdi - målt i danske kroner.
- Der kan være flere fordele ved investering i udenlandske obligationer. Dels er markederne, og dermed valgmulighederne, selv sagt væsentligt større, dels er mulighederne for risikospredning større. Det er væsentligt at skelne mellem køb af statsobligationer og erhvervsobligationer, og mellem hvilke lande der investeres i.
- Der findes de såkaldte etablerede økonomier og finansielle markeder, hvor reguleringen af markederne sker på betryggende vis. Det er imidlertid også muligt at investere i såkaldte emerging markets, det vil sige lande og markeder i fx Sydamerika. Investering i disse lande bør foretages af investorer, der er kendt med markederne, har tilsvarende stor risikovillighed og en formue, der gør det muligt at sammensætte en værdipapirbeholdning med en tilpas spredning af investeringer på de forskellige obligationer og obligationsudstedere.
- Investering i individuelle udenlandske obligationer anbefaler vi alene til den erfarne investor, der samtidig har mulighed for at sprede sin risiko på markeder, udstedere mv. Øvrige investorer bør overveje investering i udenlandske obligationer via køb af investeringsbeviser (se beskrivelse længere nede).
- 9.2.1. Skattemæssige forhold
Pensionsmidler
beskattes efter lov om beskatning af pensionsafkast med en beskatningsprocent på p.t. 15,3 %. Obligationsinvestor bør fokusere på køb af obligationer med højest mulig afkast. Investor behøver ikke at skelne mellem fordelingen af afkastet mellem renteindtægter og kursgevinster, fordi hele afkastet beskattes med 15,3 %.
- Øvrige midler
Ved investeringer i obligationer er såvel kursgevinster som renter skattepligtige. Tab er fradragsberettigede. Gevinst og tab medregnes i kapitalindkomsten.
- 9.3. Danske Aktier
En aktie er en ejerandel i den pågældende virksomhed. Er der udstedt 1.000 aktier, vil én aktie således repræsentere en ejerandel på 1 promille (1/1000). Virksomhederne udsteder aktier for at dække behovet for penge, fx til at foretage nye investeringer, at tilbagebetale gæld eller foretage opkøb.
- Ideen for investor ved at købe aktier er at få mulighed for at få andel i den værdi, som investor forventer, vil blive skabt i virksomheden. Virksomhedens og dermed aktiernes værdi er i høj grad baseret på forventninger til virksomhedens fremtidige udvikling. Ændringer i forventningerne til den fremtidige udvikling vil derfor påvirke kursen på aktien. Risikoen ved at investere i en aktie er, at kursen kan falde på grund af fx ændrede forventninger til den fremtidige udvikling - og i værste fald, at selskabet kan gå konkurs. I denne situation har investor tabt sin investering. Man kan dog maksimalt tabe den sum, man har givet for aktien. Ejer du en aktie, har du normalt ret til at møde op og stemme på generalforsamlingen.
- Investerer du i aktier, bør du afsætte tid til at følge selskabernes udvikling og udviklingen på de finansielle markeder. Som aktie-ejer bør du derfor afse tid til at følge med aktiemarkedene
- 9.3.1. Aktietyper
Der findes en række forskellige aktietyper, der adskiller sig på forskellige punkter:
- Stemmeret
Aktier kan være opdelt i hhv. A-aktier og B-aktier, hvor A-aktier typisk repræsenterer flere stemmeretter end B-aktien.
 - Retten til udbytte
Der findes præferenceaktier, hvis ejere normalt har fortrinsret til udbyttebetalingen, evt. suppleret med andre begrænsninger.
- 9.3.2. Udvidelse af aktiekapitalen
Udvidelse af aktiekapitalen kan ske ved, at nye aktier udbydes til salg til den aktuelle markedskurs. Udvidelsen kan også ske med fortegningsret for bestående aktionærer i selskabet. I de nævnte tilfælde skal aktionæren betale for at erhverve flere aktier. En aktieudvidelse kan også ske ved udstedelse af nye aktier, som udleveres til aktionærene i det forhold, de ejer aktier i selskabet (fondsaktier).
- 9.3.3. Ejerskab
Når man køber aktier, vil aktierne være registreret som ihændehaveraktier. Du kan også som investor bede Ringkøbing Landbobank om at få aktierne noteret på navn. Det har den betydning, at selskabet får kendskab til dit ejerskab i selskabet, og du får blandt andet tilsendt regnskab og andre væsentlige informationer om selskabet.

- 9.3.4. Afkast og risiko
Afkastet af en aktieinvestering består af
- udbetalte udbytter - udbetaling sker i forbindelse med afholdelsen af den årlige generalforsamling
 - stigninger og fald i aktiekursen.
- Over en længere årrække forventer vi, at aktier vil give et højere afkast end obligationer. Udsvingene i afkastene vil imidlertid også være større. Afkastets størrelse hænger derfor i høj grad sammen med risikoen. Højere risikovillighed giver mulighed for højere afkast og omvendt. Aktier er som udgangspunkt mere risikable at investere i end obligationer.
- Risikoen hænger dog også sammen med antallet af selskaber, som investorer har spredt sin investering på. Investorer har hele formuen i fx ét selskab, vil investorer derfor være helt afhængig af udviklingen i dette ene selskab. Historisk har det vist sig, at man kan forbedre afkastet i forhold til risikoen ved at sprede sine investeringer på flere brancher, lande og aktieselskaber.
- 9.3.5. Aktier som alternativ investering
Motivet for investering i aktier er ønsket om et højere afkast, kombineret med villigheden til at løbe en højere risiko end ved investering i obligationer. Der vil typisk være tale om mere langsigtede investeringer. Det er en fordel at investere i flere værdipapirtyper, fordi kursudviklingen på obligationer og aktier sjældent vil bevæge sig i samme takt, og det bidrager til at nedbringe risikoen på den samlede værdipapirbeholdning.
- 9.3.6. Risici
Ud over de risici for udsving i aktiekurserne, vi beskriver i afsnittet "Afkast og risiko", er der risikoen for, at et selskab går konkurs. Aktieinvestorer (aktionærer) har et begrænset ansvar. Det betyder, at de ikke kan afkræves yderligere betalinger eller andre hæftelser, efter at de har købt aktierne. Går et selskab konkurs, står aktionærerne (ejerne) imidlertid sidst i rækken af kreditorer og må se i øjnene, at alle pengene kan være tabt (aktierne er værdiløse). Desuden svarer risiciene for aktionærerne til virksomhedens risici: ændringer i markedets forventninger til aktien, konjunkturer, konkurrence, patenter, politiske indgreb, forbrugerpræferencer, modetrends, image, kampagner, retssager, teknologisk udvikling - for bare at nævne nogle af de faktorer, som kan få indflydelse på kursudviklingen i både positiv og negativ retning.
- 9.3.7. Omsætning
Forskellige børser fungerer som markedsplads for handel med aktier. I Danmark er det NASDAQ Copenhagen, der fungerer som den vigtigste markedsplads for handel med danske aktier. Nogle aktier handles ofte og vil derfor være lette at købe eller sælge. Andre aktier kan være vanskelige at handle. Du bør derfor tage omsætteligheden (likviditeten) med i overvejelserne, før du investerer i aktier.
- 9.3.8. Skattemæssige forhold
Pensionsmidler
Pensionsmidler beskattes efter pensionsafkastbeskatningsloven med en beskatningsprocent på aktuelt 15,3 % af både værdistigninger og modtagne udbytter.
- Øvrige midler - aktier optaget til handel på et reguleret marked
Aktieudbytte og realiserede gevinster på aktier, optaget til handel på et reguleret marked, beskattes som aktieindkomst. Tab på aktier, der er optaget til handel på et reguleret marked, fratrækkes aktieindkomsten. Overstiger tabet udbytter og gevinster, vil det overskydende tab blive fremført til senere år.
- 9.4. Udenlandske aktier
Ved også at investere i udenlandske aktier kan du som investor opnå en endnu bedre spredning af dine investeringer. De store udenlandske markeder giver dig mulighed for at sprede risikoen på langt flere forskellige brancher, lande og selskaber. Det vil sige at forholdet mellem afkast og risiko generelt bliver bedre. Investering i udlandet medfører, at man påtager sig en landerisiko, hvor politiske omvæltninger, reguleringer, indgreb - men også lempelser og reformer, kan få betydelig indflydelse på aktiekurser-

ne. Desuden er der valutakursrisikoen ved at investere i en fremmed valuta, der både kan stige og falde i forhold til danske kroner.

- 9.4.1. Skattemæssige forhold
Der gælder som udgangspunkt de samme regler som for danske aktier.
På udenlandske aktier kan der også komme yderligere afgifter til (eksempelvis på udbytter), bl.a. afhængigt af dobbeltbeskatningsaftaler eller lignende, som Danmark har med det pågældende land.
- 9.5. Investeringsbeviser
- 9.5.1. Hvad er en investeringsforening
En investeringsforening er en sammenslutning af investorer, der ønsker at få et godt afkast af deres opsparing. Idéen bag investeringsforeningen er at samle mange mindre beløb til et stort beløb, som så investeres i flere forskellige værdipapirer. Danske investeringsforeninger har det formål at pleje investorernes opsparing bedst muligt. Man slipper som investor for at forholde sig til investering i enkelt aktier eller obligationer.
- 9.5.2. Ejerskab
Investeringsforeningerne er ejet af medlemmerne (investorerne i investeringsforeningen). Medlemmer i foreningen får hele foreningens overskud, efter at omkostningerne til køb og salg af værdipapirer samt administration er betalt. Overskuddet bliver udbetalt som udbytte eller fremgår som værdistigning på det enkelte investeringsbevis. Værdien af beviset stiger ikke i perioder, hvor der ikke skabes et overskud. Udvikler markederne sig uheldigt, vil man kunne opleve, at investeringsbeviserne bliver mindre værd. Allerede på købstidspunktet bliver man medejer af en række virksomheder eller obligationsserier - afhængig af, hvilken forening man investerer i.
- 9.5.3. Lovregulering af investeringsforeninger
Lov om investeringsforeninger stiller krav om, at investeringsforeningens midler skal investeres i mange forskellige værdipapirer inden for rammerne af den pågældende investeringsforenings investeringsformål. Kravet om risikospredning er den væsentligste forskel mellem en investeringsforening og investering i enkelte værdipapirer. Loven stiller endvidere visse krav til vedtægter, regnskabsaflæggelse, opgørelsesprincipper mv.
- 9.5.4. Forskellige typer af investeringsforeninger
Der udbydes mange investeringsforeninger i Danmark med meget forskellige investeringsmuligheder. Det typiske for alle investeringsforeninger er, at man som investor bør have en investeringshorisont på et par år eller mere - afhængigt af, hvilken type afdeling der er tale om. Investeringsmuligheder kan opdeles i følgende kategorier:
- Obligationsbaserede afdelinger - danske obligationer, hvor investeringsområdet er foreninger, der alene investerer i korte eller lange obligationer - eller et mix heraf
 - Obligationsbaserede afdelinger - udenlandske obligationer, hvor investeringsområdet er foreninger, der investerer bredt i de udenlandske obligationsmarkeder
 - Aktiebaserede afdelinger - geografisk afgrænsede, hvor investeringsområdet er foreninger, der investerer bredt i det globale aktiemarked, eller som investerer i enkeltområder, fx aktier i Østeuropa.
Der findes endvidere foreninger, der investerer i specifikke lande, fx danske aktier
 - Aktiebaserede afdelinger - brancheafgrænsede, hvor investeringsområdet er foreninger, der investerer i enkelte brancher, fx bioteknologi.
- 9.5.5. Afkast og risiko
Investering i investeringsforeninger bør ses som et alternativ til den direkte investering i det pågældende værdipapirmarked. Investeringsforeningerne kan på grund af deres størrelse sprede deres investeringer - en fordel, som den private investor normalt ikke har. Afkastningsforventningerne for de forskellige afdelinger følger de markeder, de pågældende investeringsforeninger

investerer i. Jo smallere et investeringsområde, den pågældende investeringsforening investerer i, jo større afkastudsving vil der normalt være. Eksempelvis vil en afdeling, der udelukkende investerer i bioteknologiske aktier i verden, svinge markant mere end en investeringsforening, der investerer bredt i globale aktier. Vi anbefaler derfor, at du taler med din rådgiver, før du investerer.

9.5.6. Ringkøbing Landbobank samarbejder med flere investeringsforeninger
Ringkøbing Landbobank samarbejder med flere investeringsforeninger for at sikre et konkurrencedygtigt udbud af investeringsforeninger. På Ringkøbing Landbobanks hjemmeside www.landbobanken.dk kan du se en samlet oversigt over bankens samarbejdspartnere. Her kan du også se Ringkøbing Landbobanks provisionsaftaler med investeringsforeninger.

9.5.7. Skattemæssige forhold
Pensionsmidler
Beskattes efter lov om beskatning af pensionsafkast med en beskatningsprocent på p.t. 15,3 %. Beskatning sker af såvel renteindtægter og modtagne udbytter som realiserede og urealiserede kursgevinster. Eventuelle urealiserede og realiserede kurstab kan modregnes i gevinster.

Øvrige midler
Vi henviser til vores samarbejdspartneres hjemmeside, hvor de skattemæssige forhold er beskrevet.

10. Sammensætning af en værdipapirbeholdning

De enkelte værdipapirer kan betragtes som "byggeklodser", der kan sammensættes på mange forskellige måder. Med udgangspunkt i din investeringsprofil og dit kendskab til de forskellige værdipapirer er opgaven at sammensætte "byggeklodserne" - i dit værdipapirdepot - så det passer til netop dine ønsker og behov. Valg af værdipapirer og sammensætningen af din værdipapirbeholdning er en af de vigtigste discipliner i forsøget på at skabe en optimal og individuel sammensat værdipapirbeholdning.

11. Ringkøbing Landbobanks investeringsrådgivning

Det er vigtigt, at dine investeringer anbringes bedst muligt - og i overensstemmelse med dine ønsker og behov.

Opgaven for os som rådgivere er at tage udgangspunkt i dit kendskab til de forskellige værdipapirer, dine økonomiske forhold, din investeringsprofil, fx investeringsformål, risikovillighed, tidshorisont og skatteforhold.

Vi rådgiver dig gerne om sammensætningen af dine investeringer. Ifølge investorbekyrdelsesreglerne må vi ikke rådgive dig, hvis vi ikke kender dine privatøkonomiske forhold, som nævnt i afsnittet ovenfor.

Ved valg af de konkrete investeringer anvender vi følgende investeringsproces:

- Overordnet vurdering af den økonomiske udvikling og prissætning i de forskellige finansielle markeder
- Vurdering af den overordnede fordeling mellem aktier og obligationer
- Valg af fordelingen af aktieinvesteringer på brancher
- Valg af risiko på obligationsbeholdningen, dels risikoen på beholdningen under ét, dels fordelingen på korte, mellemlange og lange obligationer

- Valg af konkrete værdipapirer.

11.1. Ringkøbing Landbobanks service i forbindelse med værdipapirrådgivning og -handel
Du har via bankens forskellige servicetilbud og koncepter mulighed for at få den rådgivning, du efterspørger, og du har mulighed for at vælge, i hvor høj grad du selv ønsker at deltage i den løbende pleje af dine investeringer, dvs. at du har mulighed for:

- Som det ene yderpunkt at handle på egen hånd. Det er fx tilfældet, når du handler via Ringkøbing Landbobanks NetBank eller MobilBank
- Som det andet yderpunkt at overlade hele værdipapirplejen til Ringkøbing Landbobank ved at indgå en aftale med banken om pleje.

12. Handel med værdipapir - hvordan?

Du kan handle værdipapirer i Ringkøbing Landbobank på forskellige måder, nemlig:

- via din rådgiver, fx i forbindelse med et møde i banken
- ved at ringe til din rådgiver og handle
- over Ringkøbing Landbobanks Netbank eller MobilBank.

Vi anbefaler dig at læse:

- Ringkøbing Landbobanks regler for handel med værdipapirer, der beskriver, hvordan værdipapirhandel gennemføres, herunder mulighederne for valg af handelstype
- Ringkøbing Landbobanks depotregler.

Vilkårene finder du også på www.landbobanken.dk.

13. Hvad sker der, når du har investeret i dine værdipapirer

Når du har handlet værdipapirer, sender Ringkøbing Landbobank dig en bekræftelse på gennemførelsen af din ordre. Du har pligt til at kontrollere fondsnotaens indhold og straks reklamere over for banken, hvis notaens indhold ikke er i overensstemmelse med det aftalte.

Ved hvert årsskifte modtager du en depotårsudskrift fra Ringkøbing Landbobank, der viser, hvilke værdipapirer du har i dit depot, og hvilke oplysninger der er indberettet til skattemyndighederne.

Er du tilmeldt Ringkøbing Landbobanks Netbank og MobilBank, har du adgang til at følge dine investeringer, fx den aktuelle værdi og fortjeneste/tab.

14. Øvrige forhold

Insiderhandel

Vi gør dig opmærksom på, at du ikke må anvende viden, som ikke er offentligt tilgængelig som grundlag for at købe eller sælge værdipapirer i et børsnoteret selskab. Disse såkaldte insiderregler er gældende for alle investorer.

15. Spørgsmål

Har du spørgsmål til indholdet i denne beskrivelse af værdipapirinvesteringer - eller har du i øvrigt spørgsmål til investering - er du altid velkommen til at kontakte din rådgiver.

Gældende fra 15. november 2017